

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego dotyczącego strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego

COM(2005) 718 wersja ostateczna — SEC(2006) 16

(2006/C 318/15)

Dnia 11 stycznia 2006 r. Komisja, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 11 lipca 2006 r. Sprawozdawcą był Antonello PEZZINI.

Na 429. sesji plenarnej w dniach 13-14 września 2006 r. (posiedzenie z dnia 13 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 194 do 2, 6 osób wstrzymało się od głosu, przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Komitet ma świadomość, że w interesie zrównoważonego wzrostu oraz pobudzenia konkurencyjności i innowacji należy podjąć złożone problemy dotyczące obecnie miasta, którymi są przykładowo: degradacja środowiska, duże natężenie ruchu, problemy mieszkaniowe, brak bezpieczeństwa, przestępczość, kryzys bezrobocia i restrukturyzacja przemysłu, zmiany demograficzne, wykluczenie społeczne — szczególnie osób młodych i w starszym wieku, oraz segregacja przestrzenna i etniczna.

1.2 Zanieczyszczenie powietrza w miastach stanowi od dawna zagrożenie dla zdrowia publicznego, związane z wysokimi kosztami społecznymi i zdrowotnymi. Międzynarodowa Organizacja Zdrowia wskazała na złą jakość powietrza w miastach jako główną przyczynę wzrostu zachorowań na wiele przewlekłych chorób, bardzo kosztownych dla systemów opieki zdrowotnej w związku z wydatkami na leczenie i hospitalizację, jak również dla działalności gospodarczej z powodu nieprzepracowanych dni roboczych.

1.3 Zapobieganie zanieczyszczeniom stało się koniecznością zarówno w sferze odpowiedzialności indywidualnej, poprzez ograniczenie korzystania z samochodów prywatnych, jak i zbiorowej — za pośrednictwem nowych strategii polityki transportowej.

1.4 Komitet uważa, że organy państw członkowskich powinny przestać już rozważać to zagadnienie, i zaleca im przyjęcie, również przy uwzględnieniu licznych wskazówek Komisji, konkretnych, nadających się do bezpośredniej realizacji planów działań w ramach zintegrowanego, opartego na uczestnictwie i odpowiedzialności podejścia, w celu znaczącej, trwałej i dającej się zweryfikować poprawy jakości życia i stanu środowiska naturalnego.

1.5 Komitet jest także przekonany, że podejście przyjęte przez Komisję celem opracowania zintegrowanej strategii

rozwoju środowiska miejskiego, ściśle powiązane z zasadami pomocniczości i bliskości, zostanie uwieńczone sukcesem, zwłaszcza jeśli będzie ono realizowane według wspólnej i partycypacyjnej metody, wpisującej się w ramy odnowionej agendy lizbońskiej i göteborgskiej.

1.5.1 Komitet uważa, że Unia Europejska powinna wprowadzić mechanizmy nagradzające, aby propagować najlepsze rozwiązania przyjęte przez organy krajowe, regionalne i lokalne celem wdrożenia wspomnianej strategii przy uwzględnieniu ich indywidualnych uwarunkowań.

1.5.2 Komitet podkreśla fakt, że jeżeli miasta chcą być nadal konkurencyjne, muszą rozwijać nowoczesne, skuteczne i dostępne przez internet usługi, przede wszystkim w sektorze ochrony zdrowia, usług socjalnych i administracji publicznej, w celu zapewnienia większej spójności społecznej i integracji osób młodych i starszych w ramach zacieśnienia więzi między centrami historycznymi a obszarami peryferyjnymi, między strefami zamożnymi a biednymi w obrębie miasta oraz między tym ostatnim a obszarami do niego przyległymi.

1.6 Komitet zasadniczo uważa, że należy stosować — przede wszystkim w kontekście środowiska miejskiego — model „społecznie odpowiedzialnego terytorium”, tzn. regionu, którego rozwój ukierunkowany jest na zasady zrównoważenia i który uwzględnia w swojej dynamice wymiar gospodarczy, społeczny oraz środowiskowy, jak również skutki społeczno-gospodarcze starzenia się społeczeństw.

1.7 Region można określić jako „odpowiedzialny społecznie”, jeżeli z powodzeniem łączy dostateczny poziom dobrobytu ze zobowiązaniami, które wynikają z odpowiedzialności społecznej.

1.7.1 Uczenie się przyjmowania na siebie obowiązków, obok praw, zaczyna się od ukształtowanej w zamierzony sposób świadomości w rodzinie; proces ten rozwija się przez cały okres kształcenia począwszy od przedszkola.

1.8 Dzięki prognozowaniu (ang. *foresight*) obecny szósty program ramowy na rzecz badań i rozwoju pozwala włączyć podmioty społeczeństwa obywatelskiego we wspólne uzgadnianie kierunków, które należy obrać celem realizacji najlepszego modelu pozwalającego na ukształtowanie przyszłości charakteryzującej się większą świadomością terytorialnej odpowiedzialności społecznej.

1.8.1 Poza wspomnianym *foresight* propozycje siódmego programu ramowego badań i rozwoju przewidują, w odniesieniu do priorytetu tematycznego „zdrowie” (¹), konkretne działania w zakresie rozwoju ludzkiego i starzenia się społeczeństw, w tym wzajemne oddziaływanie różnych czynników, takich jak środowisko naturalne, zachowania jednostek oraz zagadnienia związane z płcią.

1.8.2 Komitet kładzie akcent na podstawowe zadanie, do podjęcia którego powszechnie wzywa się szkoły, ośrodki edukacyjne i uniwersytety, mianowicie na ukierunkowanie młodzieży i obywateli na rozwój zrównoważony.

1.8.3 Poprzez różne międzynarodowe inicjatywy próbowano określić najważniejsze wartości i podstawowe zasady, które stanowiłyby punkt odniesienia dla odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw. Do najważniejszych z nich należą:

- artykuł 37 Europejskiej karty praw podstawowych odnoszący się do ochrony środowiska naturalnego (²),
- inicjatywa ONZ o nazwie *Global Compact* (³),
- wytyczne OECD (⁴),
- Karta wartości przedsiębiorstw opracowana przez *Istituto Europeo per il Bilancio Sociale* (IBS — Europejski Instytut Rachunkowości Społecznej) (⁵).

1.9 Komitet twierdzi z naciskiem, że działania zmierzające do utrwalenia konkretnego stosowania tych podstawowych wartości i zasad należy traktować jako trafne inwestycje, jako że mają one na celu wzmocnienie aspektów związanych z zatrudnieniem oraz aspektów społeczno-gospodarczych tkanki miejskiej, jak również jej potencjału pod względem atrakcyjności i specyficzności.

(¹) Dz.U. C 65/02/2006, pkt 5.2.2 (sprawozdawca: Renate Heineich) (Dz.U. C 65 z 17.3.2006 sprawozdawcy: Gerd Wolf i Antonello Pezzini).

(²) Artykuł 37 — **Ochrona środowiska**: „Wysoki poziom ochrony środowiska i poprawa jego jakości muszą być zintegrowane z politykami Unii i zapewnione zgodnie z zasadą stałego rozwoju.”

(³) „Wyberzmy zjednoczenie potęgi rynku i autorytetu powszechnie uznanych ideałów. Pogódźmy twórcze siły prywatnej przedsiębiorczości z potrzebami osób w gorszym położeniu i wymaganiami przyszłych pokoleń” (Kofi Annan, Sekretarz Generalny ONZ). Inicjatywa *Global Compact* — ogłoszona przez Sekretarza Generalnego ONZ Kofiego Annana na Światowym Forum Gospodarczym w Davos (Szwajcaria) w styczniu 1999 r. i formalnie przedstawiona w ONZ w lipcu 2000 r. — wzywa przedsiębiorstwa do przyjęcia dziewięciu uniwersalnych zasad w dziedzinie praw człowieka, warunków pracy i środowiska naturalnego.

(⁴) Wytyczne OECD zostały opublikowane w czerwcu 2000 r. i są skierowane do przedsiębiorstw międzynarodowych.

(⁵) IBS opracował „Kartę wartości przedsiębiorstw” (patrz załącznik II).

1.10 Komitet gorąco popiera ustanowienie „europejskich nagród dla zielonych miast” celem zoptymalizowania działań i postaw społeczności lokalnych oraz podmiotów publicznych i prywatnych, które je tworzą.

1.10.1 Komitet uważa za istotne, by on sam, w porozumieniu z Komitetem Regionów, dał przykład poprzez zbadanie możliwości ustanowienia dorocznej nagrody społeczeństwa obywatelskiego „Eurogreen City” i zapewnienie monitorowania w ramach CMJR najlepszych rozwiązań w zakresie zrównoważonego rozwoju miast.

2. Uzasadnienie

2.1 Zdecydowana większość obywateli europejskich mieszka na obszarach miejskich (⁶), na których jakość życia często pogarsza się ze względu na dramatyczną degradację systemów transportu, warunków ekologicznych i społecznych oraz dostępu do podstawowych usług; te ostatnie wymagają poważniejszych działań innowacyjnych, inteligentniejszego korzystania z zasobów oraz postaw, zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych, cechujących się większym szacunkiem względem środowiska naturalnego.

2.1.1 Komitet miał często okazję wypowiadać się na ten temat. Podkreślał w szczególności, że „cały szereg czynników [...] wyjaśnia, dlaczego w miastach koncentrują się problemy ekologiczne, które mieszkańcy odczuwają bardzo dotkliwie. Dotyczy to przede wszystkim jakości powietrza, zanieczyszczenia hałasem, a na południu Unii — zasobów wodnych”.

2.1.2 Problematyka dotycząca uwzględnienia aspektów środowiska naturalnego w procesie rozwoju miast wpisuje się w ramy priorytetów wyznaczonych w szóstym wspólnotowym programie działania w dziedzinie środowiska (2002 — 2012) na rzecz zrównoważonego rozwoju w różnych priorytetowych obszarach, w którego sprawie Komitet miał już okazję zająć stanowisko.

2.1.3 Wspomniany w poprzednim punkcie program przewiduje opracowanie i wdrożenie siedmiu strategii tematycznych (⁷), mianowicie:

- * zanieczyszczenie powietrza,
- * środowisko morskie,
- * zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych,

(⁶) Liczących ponad 50 000 mieszkańców.

(⁷) Priorytety oznaczone gwiazdką były przedmiotem dyrektywy.

- * zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling,
- ochrona gleby,
- stosowanie pestycydów,
- * środowisko miejskie.

2.1.4 Pięć z powyższych siedmiu strategii tematycznych zostało sformalizowanych przez Komisję w następujących dokumentach: w propozycji strategii tematycznej dotyczącej zanieczyszczenia powietrza, przyjętej przez Komisję w dniu 21 września 2005 r. ⁽⁸⁾, we wniosku dotyczącym dyrektywy w sprawie strategii morskiej, przyjętym w dniu 24 października 2005 r. ⁽⁹⁾, we wniosku dotyczącym dyrektywy w sprawie odpadów (nowa strategia tematyczna w sprawie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich recyklingu), przyjętym w dniu 21 grudnia 2005 r. ⁽¹⁰⁾, a także w propozycji strategii tematycznej w sprawie zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, przedstawionej w dniu 21 grudnia 2005 r. ⁽¹¹⁾. Ostatni wniosek dotyczący środowiska miejskiego, który jest przedmiotem niniejszej opinii, został przedstawiony w dniu 11 stycznia 2006 r.

2.1.5 Istnieje wyraźna interakcja między propozycjami zawartymi we wcześniejszych czterech strategiach tematycznych a strategią omawianą obecnie. W środowisku miejskim koncentrują się i ściśle ze sobą współdziałają:

- środki na rzecz zwalczania zanieczyszczenia powietrza,
- środki na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów i ich recyklingu,
- inicjatywy prowadzące do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych wytwarzanych przez paliwa kopalne wykorzystywane w transporcie miejskim oraz w miejskich systemach ogrzewania i chłodzenia,
- ochrona warstwy wodonośnej oraz zasobów naturalnych fauny i flory w parkach miejskich,
- ochrona środowiska morskiego (w przypadku portów i miast przybrzeżnych).

2.1.6 Ponadto dla strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego istotne są środki na rzecz zwalczania zanieczyszczenia hałasem, z którymi związany był zainicjowany w 2002 r. plan działania dla dużych aglomeracji ⁽¹²⁾ i niedawny wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie promowania ekologicznie czystych pojazdów w transporcie drogowym (w szczególności propozycje w zakresie zamówień publicznych) ⁽¹³⁾.

2.1.6.1 Ściśle powiązane z omawianą tu propozycją strategii są również:

⁽⁸⁾ COM(2005) 446 końcowy
⁽⁹⁾ COM(2005) 505 końcowy
⁽¹⁰⁾ COM(2005) 667 końcowy
⁽¹¹⁾ COM(2005) 670 końcowy
⁽¹²⁾ Dyrektywa 2002/49/WE
⁽¹³⁾ COM(2005) 634 końcowy

— działania wspólnotowe w zakresie polityki środowiskowej na rzecz zarządzania miastami przewidziane w programie LIFE-PLUS,

— działania wspólnotowe w zakresie polityki regionalnej i polityki spójności w ramach EFS, EFRR i Funduszu Spójności, a także inicjatywy wspólnotowe Urban II, Equal i Interreg,

— działania wspólnotowe związane z racjonalnym wykorzystaniem energii, oszczędzaniem energii i wydajnością energetyczną w ramach programu „Inteligentna energia”, a w przyszłości — w zakresie programu ramowego w dziedzinie konkurencyjności i innowacji (CIP),

— działania w dziedzinie badań i rozwoju na szczeblu wspólnotowym, przewidziane w programach szczegółowych wieloletniego programu ramowego WE na rzecz badań, rozwoju technologicznego i demonstracji, które dotyczą w szczególności: środowiska naturalnego i zdrowia publicznego, transportu i energii, społeczeństwa informacyjnego jako sposobu osiągnięcia lepszej jakości życia, rozwoju nauki i kultury w społeczeństwie, nowych materiałów i nanotechnologii, radionawigacji i rozwoju satelitów za pomocą Galileo, GEO i GMES ⁽¹⁴⁾,

— działania zmierzające do zachowania dziedzictwa architektonicznego, zabytków oraz dziedzictwa kulturowego przewidziane w programach wspólnotowych np. Minerva, LIFE/Ricama, Kultura 2000, Media Plus i Contentplus,

— działania wspólnotowe przewidziane dla krajów Basenu Morza Śródziemnego i Bałkanów (MEDA), a także krajów Wspólnoty Niezależnych Państw — WNP (TACIS), które zostaną w przyszłości objęte nowym instrumentem sąsiedztwa,

— działania wspólnotowe przewidziane we wspólnotowej polityce współpracy na rzecz rozwoju krajów AKP, Ameryki Łacińskiej (Mercociudades) i Azji, a także w polityce handlowej UE (*EU Trade Sustainability Impact Assessment — SIA*).

2.1.7 Istotny wkład w przygotowanie strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego wniosły: wyniki zorganizowanych przez Komisję konsultacji w sprawie komunikatu z 2004 r. ⁽¹⁵⁾, wstępna analiza ewentualnych strategii w tej dziedzinie, dobrowolne inicjatywy w ramach Agendy 21, karta z Aalborg ⁽¹⁶⁾, konkluzje Rady z 14 października 2004 r. w sprawie znaczenia tego tematu i wagi działania na wszystkich poziomach, i wreszcie konkluzje Rady Europejskiej z Bristolu opracowane w czasie sprawowania przewodnictwa UE przez Zjednoczone Królestwo ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ System globalnego monitorowania środowiska i bezpieczeństwa.

⁽¹⁵⁾ COM(2004) 60 wersja ostateczna, „W kierunku strategii tematycznej w sprawie środowiska miejskiego” (brak wersji PL)

⁽¹⁶⁾ www.aalborgplus10.dk

⁽¹⁷⁾ Porozumienie bristolskie, grudzień 2005 r., www.odpm.gov.uk cod. prod. 05 EUPMI 03584. Porozumienie bristolskie określa osiem zasadniczych cech społeczności rozwijającej się w zrównoważony sposób: 1) aktywna, integrująca i bezpieczna; 2) dobrze zarządzana; 3) posiadająca dobre połączenia; 4) posiadająca dobrą infrastrukturę usług; 5) wrażliwa na środowisko; 6) atrakcyjna; 7) dobrze zaprojektowana i zbudowana; 8) otwarta dla wszystkich.

2.1.8 Komisja opracowała ponadto dokument roboczy, który znajduje się w załączniku do omawianego komunikatu, zawierający ocenę oddziaływania różnych możliwych scenariuszy dotyczących stosowania strategii i ich kosztów.

2.1.9 W sprawozdaniu z 2005 r. w sprawie wymiaru miejskiego w kontekście rozszerzenia⁽¹⁸⁾ Parlament Europejski uznał, że miasta i aglomeracje oraz obszary miejskie skupiają 78 % ogółu ludności Unii Europejskiej i stanowią miejsce, w którym koncentrują się jednocześnie najbardziej złożone i najbardziej rozpowszechnione trudności, lecz również miejsce, gdzie tworzy się przyszłość i gdzie pogłębia się i konsoliduje wiedza w jej wszelkich formach. Dlatego też miasta „powinny odegrać główną rolę w realizacji zrewidowanych celów lizbońskich i góteborskich”. Parlament zwrócił się do Komisji o „opracowanie i zaproponowanie modeli i narzędzi zrównoważonego rozwoju miejskiego dostępnych dla wszystkich miast i aglomeracji oraz obszarów miejskich”.

2.1.10 Komitet uważa, że decydenci polityczni, w porozumieniu z partnerami społecznymi oraz ogólnie z całym społeczeństwem obywatelskim, powinni dążyć do zbudowania takiego środowiska miejskiego, które pozwoli na osiągnięcie dużych korzyści społecznych poprzez strategie polityczne na rzecz szkoleń.

2.2 Wniosek Komisji

2.2.1 Komisja zauważa we wniosku: „Różnicowanie pod względem historii, geografii, klimatu, warunków administracyjnych i prawnych wymaga opracowania lokalnych, dostosowanych do indywidualnych warunków rozwiązań dla środowiska miejskiego. Zastosowanie zasady pomocniczości, zgodnie z którą działania powinny być podjęte na najbardziej efektywnym poziomie, również przemawia za tym, aby działania prowadzone były na poziomie lokalnym”. Ze względu na różnicowanie obszarów miejskich i istniejących zobowiązań krajowych, regionalnych i lokalnych oraz na trudności związane z ustanowieniem wspólnych norm „[...] zdecydowano, że prawodawstwo nie będzie najlepszą drogą do osiągnięcia celów niniejszej strategii”, co zostało potwierdzone przez większość państw członkowskich i organów lokalnych.

2.2.2 Proponowana strategia tematyczna skupia się wokół następujących osi:

- wytyczne dotyczące zintegrowanego zarządzania środowiskiem,
- wytyczne dotyczące opracowania planów zrównoważonego transportu miejskiego przez władze lokalne, m.in. wytyczne techniczne dotyczące głównych aspektów planów transportu, wraz z przykładami najlepszych rozwiązań, które zostaną opublikowane przez Komisję do końca 2006 r.,

- wspólnotowe działania wspierające wymianę dobrych praktyk w całej UE,
- portal internetowy Komisji dla organów lokalnych mający na celu ułatwienie dostępu do wszystkich dokumentów opublikowanych na różnych stronach przeznaczonych dla władz lokalnych, w ramach planu działania na rzecz lepszej komunikacji na temat Europy,
- szkolenia pozwalające zdobyć konkretne kompetencje konieczne w przypadku zintegrowanego podejścia do zarządzania, m.in. poprzez programy wymiany dla urzędników organów lokalnych i inicjatywy EFS na rzecz wzmocnienia skuteczności administracji publicznej na poziomie regionalnym i lokalnym⁽¹⁹⁾,
- zastosowanie działań w innych obszarach polityki wspólnotowej: polityki spójności⁽²⁰⁾ i polityki na rzecz badań⁽²¹⁾.

2.2.3 Ponieważ wniosek Komisji ma charakter przekrojowy, należy go rozpatrywać w powiązaniu z innymi strategiami tematycznymi, w szczególności ze strategiami dotyczącymi zanieczyszczenia atmosferycznego, stałych odpadów komunalnych, ze strategią mającą na celu ochronę miast przybrzeżnych przed zanieczyszczeniami morskimi oraz strategią dotyczącą ochrony gleb.

2.2.4 Byłoby właściwe, gdyby Komisja przedstawiła skonsolidowany tekst zawierający wszystkie przepisy dotyczące trwałego rozwoju miast i aglomeracji zawarte w różnych programach wspólnotowych w zakresie środowiska miejskiego, jak również strategiczne wytyczne z różnych względów istotne dla rozwoju miast.

2.3 Uwagi

2.3.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji, ponieważ porusza on temat mający niezwykle duże znaczenie dla obywatela europejskiego, dla jakości życia w miastach i na obszarach miejskich, a także dla ich zasadniczej roli w tworzeniu dobrobytu i pobudzaniu rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

2.3.2 Należy położyć nacisk na warunki działania strategicznego, które zostały zdefiniowane w porozumieniu bristolskim z grudnia 2005 r.⁽²²⁾ w odniesieniu do utworzenia w Europie społeczności zdolnych do zrównoważonego rozwoju, mianowicie na:

- wzrost gospodarczy, bez którego nie można inwestować w tworzenie i zachowanie społeczności zdolnych do zrównoważonego rozwoju;

⁽¹⁹⁾ Europejski Fundusz Społeczny (COM(2004) 493) może zapewnić pomoc w ramach szkolenia administracji publicznej na różnych szczeblach. Ważną rolę odgrywa również program LIFE+.

⁽²⁰⁾ COM(2004) 494 i 495

⁽²¹⁾ COM(2005) 1

⁽²²⁾ Por. przypis 18

⁽¹⁸⁾ PE(2005)0272 z 21 września 2005 r.

- zdolność do przyjęcia zintegrowanego podejścia, które gwarantuje równowagę między rozwojem zrównoważonym a wyzwaniem gospodarczymi, społecznymi i ekologicznymi oraz integracją i sprawiedliwością społeczną,
 - silną tożsamość kulturową, tak aby miasta mogły być międzynarodowymi ośrodkami doskonałości zgodnie z celami agendy lizbońskiej,
 - zdolność do podejmowania wyzwań wynikających z segregacji społecznej,
 - uznanie, że społeczności zdolne do zrównoważonego rozwoju mogą istnieć na różnych poziomach: lokalnym, miejskim i regionalnym.
- 2.3.3 Zgodnie z wspólnotową zasadą: „mniej przepisów na rzecz lepszego stanowienia prawa”, Komitet uważa, że należy się oprzeć na:
- metodach koordynacji na zasadzie dobrowolności, które łączą nowe podejście do zintegrowanego zarządzania miastami z treścią dyrektyw dotyczących środowiska naturalnego (wody, powietrza, hałasu, odpadów, emisji gazów, zmian klimatu, przyrody i różnorodności biologicznej), a także z innymi strategiami tematycznymi przewidzianymi w szóstym programie działań na lata 2002 — 2012,
 - systemach prognoz (*foresight*) dotyczących rozwoju środowiska miejskiego, w których uczestniczyłyby wszystkie podmioty gospodarcze i społeczne, zainteresowane strony i grupy użytkowników końcowych, w tym najsłabszych i marginalizowanych, na których decydenci lokalni mogliby opierać swoje autonomiczne wybory, a których wyniki posłużyłyby do określenia wspólnych wskaźników na poziomie europejskim w zakresie monitoringu i benchmarkingu,
 - pogłębieniu współpracy między różnymi szczeblami rządów (lokalnym, regionalnym i krajowym) oraz między różnymi wydziałami administracji lokalnej, również w zakresie bezpieczeństwa publicznego i ochrony działalności gospodarczej przed przestępczością — także drobną w miastach,
 - konkretnych działaniach w odpowiedzi na problemy wynikające ze starzenia się społeczeństwa w miastach, m.in. poprzez porównanie doświadczeń różnych miast europejskich,
 - wsparciu UE dla inicjatyw rozwijających potencjał administracji lokalnych, organizacji podmiotów gospodarczych i społecznych, a także organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających w danym regionie,
 - wsparciu UE dla szkoleń technicznych, wymiany dobrych praktyk oraz urzędników i ekspertów między administracjami lokalnymi różnych państw członkowskich,
 - tworzeniu partnerstw publiczno-prywatnych, w szczególności w wypadku zarządzania zintegrowanymi programami rozwoju gospodarczego i promowania ekologicznej działalności gospodarczej, w ramach zrównoważonego planowania miejskiego i rehabilitacji obszarów zdegradowanych lub zaniedbanych, a także zrównoważonej rewitalizacji społeczno-gospodarczej małych i średnich ośrodków miejskich lub zdegradowanych dzielnic dużych miast ⁽²³⁾,
 - koordynacji i spójności kierunków działania między służbami Komisji odpowiedzialnymi za obszary polityki i programy ukierunkowane na różne aspekty gospodarcze, społeczne i środowiskowe związane z rozwojem miejskim, poprzez utworzenie międzywydziałowego punktu koordynacji (ang. *focal point*), dobrze zdefiniowanego i rozpoznawalnego przez różnych partnerów zewnętrznych,
 - wsparciu UE dla studiów wykonalności celem zapewnienia jasnego i obiektywnego obrazu kosztów opracowania, przyjęcia, wdrożenia, certyfikacji, kontroli i monitoringu, oceny jakości i przeglądu zintegrowanych planów zarządzania środowiskiem (EMP), planów zrównoważonego transportu miejskiego (STUP), a także systemów zarządzania środowiskiem (EMS) ⁽²⁴⁾ w miastach i aglomeracjach miejskich w zależności od ich rodzaju i cech,
 - wzmocnieniu wsparcia wspólnotowego dla konkretnych projektów rozwoju, jak również dla sieci miast europejskich i pozaeuropejskich, na przykład Europejskiej Sieci Wiedzy o Miastach (EUKN), Eurocities, Mercociudades, Civitas-Mobilis, Urbact,
 - zwiększeniu potencjału technologicznego społeczeństwa informacyjnego, e-zarządzania, e-nauczania i telepracy w celu rozwoju środowiska miejskiego,
 - rozwoju programów szkoleń w szkołach i ośrodkach kształcenia na różnych poziomach, tak aby zwiększyć odpowiedzialność obywateli za kwestie środowiska i wyszkolić „pracowników wiedzy”,
 - systemach oceny oddziaływania, dzięki którym można by uzyskać ujednolicone analizy dokonanych postępów w odniesieniu do stanu środowiska, gospodarki, spraw społecznych, kultury i technologii w miastach europejskich. W tym celu właściwe byłoby opracowanie wspólnych wytycznych oceny oddziaływania na wzór wytycznych w zakresie oceny oddziaływania na zrównoważony rozwój (*EU Draft Handbook for Sustainability Impact Assessment*).
- ⁽²³⁾ Wkład Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) jest znaczny w tej dziedzinie.
- ⁽²⁴⁾ Por. załącznik F dokumentu roboczego służb Komisji SEC(2006) 16

2.3.4 Komitet nadaje duże znaczenie procesowi, dzięki któremu regiony, a szczególnie miasta mogą określać się jako „terytorium odpowiedzialne społecznie”⁽²⁵⁾. Takim mianem można nazwać region lub miasto, które z powodzeniem uwzględni bądź osiągnie:

- aspekty społeczne i środowiskowe w decyzjach gospodarczych,
- modele wartości w połączeniu z metodą partycypacyjną w procesach decyzyjnych, tak aby dodać bodźca konkurencyjności, np. poprzez inicjatywę wspólnotową JESSICA⁽²⁶⁾,
- dobre praktyki i stałą interakcję między wszystkimi zainteresowanymi stronami celem zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności,
- dobrobyt na właściwym poziomie z odpowiedzialnym podejściem do środowiska i zdrowia;
- wyczerpane i partycypacyjne podejście klasy politycznej do zrównoważonego rozwoju miast.

2.3.4.1 Komitet jest przekonany, że rozwój społeczny i kulturalny środowiska miejskiego ma zasadnicze znaczenie, między innymi ze względu na zmiany demograficzne i przepływy migracyjne.

2.3.4.2 Komitet jest również przekonany, że każda skuteczna strategia zrównoważonego rozwoju miast opiera się na walce z ubóstwem w sensie ekonomicznym, społecznym i kulturalnym, z pogorszeniem zdrowia fizycznego i psychicznego, wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją najsłabszych grup społeczności miejskiej, dążąc do zwiększenia integracji społecznej różnych grup etnicznych i kulturowych.

2.3.5 Taki proces musi przebiegać według ściśle określonych etapów, które obejmują:

- ustalenie wspólnych wartości społeczności lokalnej,
- określenie zasobów i potrzeb,
- definicję celów poprawy oraz definicję ujednoliconych wskaźników oceny,
- opracowanie planu operacyjnego i określenie narzędzi,
- zarządzanie projektami dotyczącymi „terytorium odpowiedzialnego społecznie” oraz ich kontrolę przy zastosowaniu podejścia oddolnego,
- zdecydowane działanie w zakresie informacji i kształcenia ustawicznego na rzecz rozwoju kultury terytorialnej.

⁽²⁵⁾ Por. na ten temat: Przegląd strategii UE dotyczącej trwałego rozwoju. Odnowiona strategia. Dokument Rady nr 10117/06 z 9.6.2006 pkt 29 i 30

⁽²⁶⁾ JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas — Wspólnotowe wsparcie dla zrównoważonych inwestycji na obszarach miejskich) ma na celu rozwiązanie problemów finansowania projektów zagospodarowania i rozbudowy miast oraz projektów w zakresie budownictwa mieszkaniowego o charakterze socjalnym dzięki połączeniu dotacji i kredytów.

2.3.5.1 Organy lokalne już uwzględniły niektóre narzędzia, spośród których tytułem przykładu można wymienić:

- wykorzystanie elektrycznych minibusów jako alternatywy dla pojazdów osobowych w centrum miasta (Salzburg),
- wykorzystanie autobusów zasilanych biopaliwem (Bologna),
- stosowanie rowerów ze wspomaganie pedałowania⁽²⁷⁾, bardzo użytecznych dla osób starszych i w miastach pozbawionych dużych pochyłości terenu (Ferrara, Mediolan),
- rozwój lekkiego metra łączącego lotniska i ośrodki intermodalne z centrum miast,
- rozwój planów lokalnych zagospodarowania terenów miejskich celem sprzyjania odnowie miast i zachowania reprezentowanej przez nie jakości pod względem architektury oraz środowiska naturalnego, czego wzorowym przykładem jest Wersal⁽²⁸⁾.

2.3.5.2 Komitet popiera propozycję Komisji polegającą na promowaniu „ekologicznie czystych pojazdów” w transporcie drogowym i opodatkowaniu pojazdów nie tylko na podstawie pojemności silnika, lecz również emisji CO₂.

2.3.6 Komitet uważa, że należy zintensyfikować działania informacyjne w tych kwestiach na wszystkich poziomach, jednak głównie lokalnym, aby rozwijać (również poprzez prognozy typu *foresight*) wśród obywateli i przedsiębiorstw poczucie zaangażowania i odpowiedzialności w stosunku do pracy wykonanej w ostatnich latach w dziedzinie trwałego rozwoju oraz odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw przez organizacje międzynarodowe, w tym Komisję, ONZ, OECD i Europejski Instytut Rachunkowości Społecznej.

2.3.6.1 Procedury, które należy przyjąć, koncentrują się w dziedzinach badań i innowacji, polityki wsparcia renowacji urzędzeń, kształcenia, rozpowszechniania systemów zarządzania środowiskiem oraz w dziedzinie kontroli.

2.3.6.2 Oprócz informowania o kulturze odpowiedzialności i jej rozpowszechniania najbardziej adekwatnymi narzędziami są normy ISO 14001, EMAS⁽²⁹⁾, GHG⁽³⁰⁾, ulgi podatkowe i pomoc finansowa celem realizacji tych założeń, uproszczenie procedur i zwolnienie ze zobowiązań w zakresie ochrony środowiska dla wszystkich, którzy otrzymali właściwy certyfikat.

⁽²⁷⁾ Wyposażonych w silnik elektryczny.

⁽²⁸⁾ Grupa analityczna EKES-u, której pracami kierował p. Mendoza Castro, miała okazję przedstawić na miejscu, na zaproszenie członka Komitetu p. Buffetaut — zastępcy mera miasta, stworzenie koncepcji lokalnego planu rozwoju miasta Wersalu, jego sformułowanie i opracowanie w ramach Agendy 21 przyjętej przez Radę Miejską w 2003 r. (por. Załącznik 3).

⁽²⁹⁾ EMAS, rozporządzenie 1836/93 zmienione rozporządzeniem 761/2001

⁽³⁰⁾ Nowe normy ISO 14064: nowa norma dotycząca gazu cieplarnianego (GHG) i dyrektywa 2003/87/WE

2.3.6.3 Komitet uważa, że pożyteczne byłoby ustanowienie „europejskich nagród dla zielonych miast”. Mogą być one dobrym bodźcem do zoptymalizowania działań społeczności lokalnych, jak i wchodzących w ich skład podmiotów publicznych i prywatnych, oraz do wypracowania zintegrowanego podejścia i postaw zgodnych z jego logiką.

2.3.6.4 Komitet uważa, że ważne jest, by on sam dał przykład, w porozumieniu z Komitetem Regionów, poprzez zbadanie możliwości ustanowienia dorocznej nagrody społeczeństwa obywatelskiego — „Eurogreen City”, udziału w ocenie postępów odnotowywanych przez sieć monitorującą ORATE/ESPON⁽³¹⁾, określenia przeszkód oraz monitorowania w ramach CMJR najlepszych praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju miast.

2.3.7 W opinii Komitetu podstawowym elementem skutecznej strategii rozwoju miejskiego jest przede wszystkim identyfikacja adekwatnych systemów zarządzania, aby następnie można było przystąpić do zintegrowanego zarządzania złożonymi sytuacjami, uwzględniającymi obecność wszystkich poniższych elementów:

- różne terytorialne szczeble działań i podejmowania decyzji,
- różne ośrodki decyzyjne o własnej specyfice i własnych priorytetowych celach,
- kalendarz określający cele krótko-, średnio- i długoterminowe.

2.3.8 W opinii Komitetu główne elementy pozwalające poprawić system zintegrowanego zarządzania „terytorium odpowiedzialnym społecznie” muszą koniecznie obejmować następujące aspekty:

- poprawę procesu konsultacji w Komisji,

- udział wszystkich stron, których dotyczy zrównoważony społeczno-gospodarczy i ekologiczny rozwój miast, w opracowywaniu propozycji działań,
- stały i zorganizowany dialog ze społeczeństwem obywatelskim w celu przejrzystego rozpowszechniania informacji o zagrożeniach dla środowiska naturalnego, wyborze czystych technologii i konieczności uatrakcyjnienia miast,
- wspólną wizję perspektywy średnioterminowych dzięki partycypacyjnym prognozom typu *foresight*, w którym uczestniczą publiczne i prywatne ośrodki decyzyjne,
- zastosowanie mechanizmów oceny oddziaływania opierających się na kryteriach i wskaźnikach uprzednio określonych na poziomie wspólnotowym, które odpowiadają zintegrowanemu podejściu terytorialnemu,
- analizę najlepszych praktyk, zwłaszcza w zakresie integracji społecznej, bezpieczeństwa i współżycia społecznego,
- wzmocnienie edukacji szkolnej na temat ochrony środowiska oraz kształcenia pozaszkolnego dla osób dorosłych i starszych,
- wspólne działania, m.in. przy wsparciu inicjatyw wspólnotowych JEREMIE i JESSICA, zmierzające do utworzenia systemu inżynierii finansowej umożliwiającego zwiększenie wzrostu, zatrudnienia, integracji społecznej w miastach, za pomocą środków z funduszy strukturalnych i funduszu spójności, EBI i EFI, a także przy udziale partnerstw publiczno-prywatnych,
- mechanizmy zachęcające oraz systemy certyfikacji nagradzające dobrowolne działania podmiotów publicznych i prywatnych na rzecz zrównoważonego rozwoju środowiska miejskiego i jego długoterminowej konkurencyjności.

Bruksela, 13 września 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ ORATE (fr. *Observatoire en réseau de l'aménagement du territoire européen*) lub ESPON (ang. *European Spatial Planning Observation Network*) — Europejska Sieć Monitorowania Planowania Przestrzennego.